

Evaluation of the antidepressant-like effect of *Viola odorata* hydroalcoholic extract in male mice

Zhivar Shafei¹, Saeid Abbasi Maleki², Firouz Ghaderi-Pakdel³

Background and Aim: In traditional medicine *Viola odorata* (VO) has been used as anti-inflammatory, hypnotic, sedative, antioxidant, anti-anxiety, and therapist for neuropsychiatric disorders; Hence, in the present study, the antidepressant effect of VO hydroalcoholic extract in mice was investigated.

Materials and Methods: In this experimental study, one hundred-fourteen male albino mice were randomly divided into normal saline or control (10ml/kg, i.p), fluoxetine (20mg/kg, i.p), imipramine (30mg/kg, i.p) and, VO extract (50, 100, 200, 400 mg/kg, i.p), respectively. The antidepressant-like activity was performed by behavioral tests as forced swimming test (FST), tail suspension test (TST), and open field test.

Results: The VO extract (100 to 400 mg/kg) reduced immobility time in both FST and TST ($P<0.01$ and $P<0.001$, respectively). The extract increased swimming time ($P<0.01$ and $P<0.001$, respectively) without significant change of climbing time ($P>0.05$). In OFT, doses of 200mg / kg and 400mg / kg of VO caused the reduced the number of crossings from the square and on the two feet ($P <0.05$ and $P <0.01$ respectively).

Conclusion: Probably; the acute doses of the *Viola odorata*; Similar to fluoxetine; Are likely to cause anti-depressant effects.

Key Words: *Viola Odorata Extract, Depression, Animal Models.*

Journal of Birjand University of Medical Sciences. 2018; 25(4): 286-296.

Received: April 28, 2018

Accepted: September 17, 2018

---

¹ Department of Pharmacology & Toxicology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

² Corresponding author; Department of Pharmacology & Toxicology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.

Tel: +984432719900   E-mail: dr.s.a.maleki@gmail.com

³ Department of Physiology, Urmia University of Medical Science, Urmia, Iran.

بررسی اثر ضد افسردگی عصاره هیدروالکلی بنفشه معطر (*Viola odorata*) در موش سوری نر

ژیوار شافعی^۱، سعید عباسی ملکی^۲، فیروز قادری پاکدل^۳

چکیده

زمینه و هدف: در طبقه سنتی، از بنفشه معطر به عنوان ضد التهاب، خواب آور، آرامبخش، آنتی اکسیدان، ضد اضطراب و درمان کننده اختلالات عصبی-روانی استفاده می‌شود؛ از این رو، در این مطالعه اثر حاد ضد افسردگی عصاره هیدروالکلی بنفشه معطر در موش سوری بررسی شد.

روش تحقیق: در این مطالعه تجربی، ۱۱۴ سر موش سوری نر نزد آلبینو، به شکل تصادفی به گروههای دریافت کننده نرمال سالین (کنترل) (۱۰ ml/kg, i.p)، فلوکستین (۲۰ ml/kg, i.p)، ایمیپرامین (۳۰ ml/kg, i.p) و عصاره بنفشه معطر (۵۰، ۱۰۰، ۲۰۰ و ۴۰۰ ml/kg, i.p) تقسیم شدند. سنجش میزان افسردگی با آزمون‌های رفتاری شناختی اجباری (Forced swimming test)، معلق‌ماندن دم (Open field test) و جعبه باز (Tail suspension test) انجام گرفت.

یافته‌ها: بنفشه معطر (۱۰۰ mg/kg) سبب کاهش مدت زمان بی‌حرکتی (بهترتبه برابر با $P < 0.01$ و $P < 0.001$) در هر دو آزمون شناختی اجباری و آزمون معلق‌ماندن دم شد. عصاره این گیاه، زمان شناکردن را (بهترتبه $P < 0.01$ و $P < 0.001$) بدون تغییر معنی‌دار در زمان صعود کردن ($P > 0.05$) افزایش داد. در آزمون جعبه باز، دوزهای ۲۰۰ mg/kg و ۴۰۰ mg/kg و بنفشه معطر سبب کاهش تعداد عبور از مریخ و روی دو پا ایستادن (بهترتبه $P < 0.05$ و $P < 0.01$) شد.

نتیجه‌گیری: احتمالاً دوزهای حاد بنفشه معطر، شبیه فلوکستین سبب بروز اثرات ضد افسردگی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: عصاره بنفشه معطر؛ افسردگی؛ مدل‌های حیوانی

مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. ۱۳۹۷؛ ۲۸(۴): ۲۹۶-۲۹۷.

دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۰۸ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۶/۲۶

^۱ گروه فارماکولوژی و سم‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.
^۲ نویسنده مسؤول؛ گروه فارماکولوژی و سم‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

آدرس: ارومیه- کیلومتر ۲ جاده فرودگاه- دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه- دانشکده علوم دامپزشکی و پرایپزشکی- گروه فارماکولوژی. کد پستی ۵۷۱۶۹-۶۳۸۹۶، صندوق پستی ۹۶۹ تلفن: ۰۴۴۳۷۱۹۹۰۰. پست الکترونیکی: dr.s.a.maleki@gmail.com

^۳ گروه فیزیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران.

مقدمه

معطر و اغلب بنفسرنگ و بهندرت سفید و یا گلی هستند. مهمترین ترکیبات گیاه، اسانس و مواد رنگی آن می‌باشد؛ ولی موسیلاژها، آنتوسانین‌ها و غیره نیز در بنفسه معطر وجود دارند. این گیاه مصارف دارویی گسترهای را دارا می‌باشد؛ به طوری که در طب سنتی از خواص ضد التهاب، آنتی‌اکسیدان، آنتی‌اکسیدان، تضعیف‌کننده سیستم عصبی، ضد تب، شل‌کننده عضلات، خواب‌آور، ضد التهاب، ضد سرطان، آرامبخش و مقوی اعصاب، مدر (ادرار‌آور)، مسهله، ضد تب، اکسپکتورانت (خلطاور)، ضد آسم، ضد فشار خون، ضد اضطراب، درمان بیماری‌های پوست و اختلالات عصبی و روانی بنفسه معطر، استفاده می‌شود (۱۰، ۱۱).

برگ آن برای مصارف دارویی استفاده می‌شود.

با توجه به مطالعه گفته شده و نظر به اینکه تاکنون مطالعه‌ای در خصوص بررسی خاصیت ضد افسردگی عصاره بنفسه معطر صورت نگرفته است؛ این مطالعه با هدف بررسی اثر ضد افسردگی عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر در آزمون‌های رفتاری شناختی اجباری^۳، آزمون معلق‌ماندن دم^۴ و آزمون جعبه‌باز^۵ به عنوان مدل‌های حیوانی بررسی افسردگی در موش سوری نر انجام شد.

روش تحقیق

حیوانات:

در این مطالعه تجربی، از ۱۱۴ سر موش سوری نر بالغ نژاد آلبینو (تهیه شده از دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ایران) در محدوده وزنی ۲۰ تا ۳۰ گرم استفاده شد. حیوانات در قفس‌های جداگانه و در دمای ۲۳ ± 2 درجه سانتی‌گراد و سیکل منظم ۱۲ ساعته روشنایی-تاریکی نگهداری شدند. در این مدت، آب و غذای تجاری (تهیه شده از مؤسسه تحقیقات واکسن و سرم‌سازی رازی) در اختیار آنها قرار گرفته و از هر حیوان یکبار استفاده شد. تمام آزمایش‌ها در طی دوره

افسردگی اساسی یا Major depression (MD)، یکی از اختلالات روانی هتروژن بوده که اخلاق فرد، سلامتی فیزیکی و رفتار او را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از جمله مهمترین علائم MD می‌توان به احساس گناه، از دست دادن خواب، علاقه یا اشتقاء، درد و خستگی و گرایش به خودکشی (در موارد شدید تر) اشاره نمود (۱). مطالعات قبلی معتقدند که کاهش میزان نوروتانسیمیرهای (میانجی‌های) عصبی، مهمترین عامل در پاتوفیزیولوژی MD می‌باشد (۲). از جمله مهمترین این میانجی‌ها که در بروز افسردگی دخیل هستند، می‌توان به سروتونین 5-hydroxytryptamine (5-HT) و دوپامین^۱ و نورادرنالین^۲ اشاره نمود (۳، ۴). بر این اساس، هر دارویی که باعث افزایش این میانجی‌ها در مغز شود، می‌تواند برای درمان افسردگی مفید و کاربردی باشد (۲). در همین راستا، امروزه از داروهای ضد افسردگی متعددی همچون فلوکستین و ایمی‌پرامین که سبب افزایش سطح سیناپسی این میانجی‌ها در شکاف سیناپسی می‌شوند، استفاده می‌شود (۲). داروهای معمول در درمان افسردگی مؤثر بوده، اما عوارض ناشی از آنها سبب محدودیت و کاهش مصرف آنها می‌شود (۲). بنابراین یافتن داروهای ضد افسردگی جدید با کارآیی بیشتر و عوارض جانبی کمتر، ضروری به نظر می‌رسد. در همین راستا، عصاره‌ها یا اسانس‌های دارویی مختلف ممکن است انتخابی مناسب برای درمان اختلالات روانی (همچون MD) باشند؛ چرا که آنها فعالیت روان درمانی را در طیف وسیعی از مدل‌های حیوانی نشان داده‌اند (۴). در تأیید این یافته‌ها، مطالعات قبلی خواص ضد افسردگی عصاره‌ها یا اسانس‌های مختلفی همچون: اسطوخودوس، آنیسون، گل ساعتی، نعناع فلفلی و گل رنگ را گزارش نموده‌اند (۵-۶). بنفسه معطر با نام علمی (Viola odorata (VO))، گیاهی است علفی و بوته‌ای که پایا و چندساله می‌باشد. گل‌ها

³ Forced swim test (FST)

⁴ Tail suspension test (TST)

⁵ Open field test (OFT)

¹ Noradrenalin (NA)

² Dopamine (DA)

یک ریسمان ۰۵ سانتی‌متری در امتداد طولی کشیده شد. دم موش توسط یک بند بسته شده تثبیت گردید. سپس آزمون با یک حرکت شدید موش آغاز شد. به دنبال آن، موش که از دم آویخته شده بود، کاملاً بی‌حرکت، غیرفعال و بدون عکس‌العمل می‌شد که این زمان، به عنوان مدت‌زمان بی‌حرکتی در نظر گرفته شد. در این آزمون نیز همچون آزمون FST، مدت‌زمان بی‌حرکتی معادل افسردگی و کاهش آن به مانند اثر ضد افسردگی توسط کورنومتر و بر حسب ثانیه ثبت گردید. در این آزمون نیز کل زمان آزمون، عدیقه بود که ۲ دقیقه اول برای تطابق حیوان با محیط در نظر گرفته شد و در ۴ دقیقه بعد، مدت‌زمان بی‌حرکتی ثبت گردید (۱۳).

آزمون جعبه‌باز (OFT):

در این آزمایش، برای ارزیابی اثرات عصاره مورد نظر بر رفتار حرکتی، افسردگی و خاصیت آرام‌بخشی؛ موش‌ها در جعبه‌ای به ابعاد ۴۵ در ۴۵ سانتی‌متر و ارتفاع ۲۰ سانتی‌متر قرار گرفتند و تعداد عبور از مربع (Number of crossing) و (Number of rearing) ایستادن بر روی پاهای خلفی ( ) موش‌ها توسط عددشمار^۳ (ساخت چین) ثبت گردید. مدت زمان این آزمون ۵ دقیقه بود که یک دقیقه از آن برای تطابق موش به جعبه در نظر گرفته شد و در ۴ دقیقه باقیمانده، رکورد (داده‌ها) صورت گرفت.

گروه‌بندی حیوانات و آزمایش‌های تجربی:

در این مطالعه، حیوانات به شکل کاملاً تصادفی به ۱۹ گروه عتایی مطابق گروه‌بندی زیر تقسیم‌بندی شدند:

FST

- ۱- گروه نرمال کنترل منفی (یا نرمال‌سالین): در این گروه عسر موش، نرمال‌سالین را با دوز ۱۰ml/kg دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد از آن، آزمون FST صورت گرفت.
- ۲- گروه کنترل مثبت: در این گروه، ۱۲ سر موش به ترتیب: فلوکستین (۲۰mg/kg) و ایمی‌پرامین (۳۰mg/kg)

روشنایی صورت گرفتند. در بررسی حاضر، تمام اصول اخلاقی برخورد با حیوانات آزمایشگاهی، مطابق قوانین حمایت و نگهداری از حیوانات آزمایشگاهی و بیانیه‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه (با کد اخلاق REC.IRAUrmia.IR.1395.03 رعایت گردید.

داروها و عصاره گیاهی:

در این مطالعه، از پودر فلوکستین هیدروکلراید (داروسازی آریا، ایران) و ایمی‌پرامین هیدروکلراید (داروسازی پارس‌دارو، ایران) استفاده شد. همچنین عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر به شکل آماده، از شرکت داروسازی گیاه اسانس دکتر سلیمانی (گرگان، ایران) تهیه گردید. در این بررسی تمام داروها و اسانس به شکل داخل صفاقی^۱ و در حجم معین ۰.۱ میلی‌لیتر بر کیلوگرم به موش‌ها تزریق شدند.

آزمون شناوری اجباری (FST):

در این آزمون زمان بی‌حرکتی (Immobility time) معادل افسردگی و کاهش آن به مانند اثر ضد افسردگی ثبت گردید. موش‌ها بعد از تزریق عصاره یا دارو، به طور جداگانه در ظروفی با ابعاد $12 \times 8 \times 25$ سانتی‌متر که حاوی آب با دمای 25 ± 1 درجه سانتی‌گراد بودند؛ قرار داده شدند. به طور قراردادی، قطع حرکات دست و پا به عنوان زمان بی‌حرکتی، حرکات دورانی حیوان در دور استوانه به عنوان زمان شناوردن (Swimming time) و صعود حیوان از دیواره‌های استوانه به عنوان زمان صعودکردن (Climbing time) در نظر گرفته شد. کل آزمون عدیقه به طول انجامید که ۲ دقیقه اول برای تطابق حیوان با محیط در نظر گرفته شد و در ۴ دقیقه بعد، هر یک از رفتارهای بی‌حرکتی، شناوردن و صعودکردن توسط کورنومتر (سیتیزن، ساخت ژاپن) بر حسب ثانیه ثبت گردید (۱۲).

آزمون معلق‌ماندن دم (TST): بدین منظور از پایه‌های فلزی به ارتفاع ۷۰ سانتی‌متر استفاده شد. بین دو پایه فلزی،

² Counter

¹ Intraperitoneal (i.p)

تجویز داروها یا عصاره دقیقاً بر اساس مطالعات قبلی ما و منابع معتبر دیگران بود (۱۵، ۱۴، ۹-۵).

تجزیه و تحلیل داده‌ها:

نتایج به صورت میانگین $\pm$ انحراف معیار برای عسر موش در هر گروه نشان داده شده است. بدین منظور از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه (ANOVA) و به دنبال آن تست تعقیبی Newman-Keuls CA, SanDiego, Inc,) Prism GraphPad (ویرایش ۷ USA) برای تجزیه و تحلیل و ترسیم نمودارها استفاده شد و در هر مورد $P < 0.05$ معنی‌دار تلقی گردید.

یافته‌ها

نتایج تأثیر فلوکستین، ایمی‌پرامین و دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر بر مدت زمان بی‌حرکتی، شناکردن و صعود کردن در آزمون FST در موش سوری نر: همان‌طور که در نمودار یک دیده می‌شود، فلوکستین (P < 0.001) و ایمی‌پرامین (P < 0.001) هر دو در مقایسه با گروه کنترل (نرمال سالین) سبب کاهش مدت زمان بی‌حرکتی شدند. در این بین، ایمی‌پرامین بهتر از فلوکستین سبب کاهش مدت زمان بی‌حرکتی گردید؛ البته رابطه معنی‌داری بین آنها دیده نشد ($P > 0.05$). نتایج همچنین نشان داد که فلوکستین سبب افزایش (P < 0.001) مدت زمان شناکردن بدون تغییر معنی‌دار در مدت زمان صعود کردن شد ($P > 0.05$)؛ بر عکس آن، ایمی‌پرامین سبب افزایش (P < 0.001) مدت زمان صعود کردن بدون تغییر معنی‌دار در زمان شناکردن شد ($P > 0.05$).

نتایج نشان داد که دریافت دوزهای مختلف بنفسه معطر (۱۰۰ تا ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم) در گروه دریافت کننده دوزهای مختلف این گیاه در مقایسه با گروه کنترل، سبب کاهش مدت زمان بی‌حرکتی و افزایش مدت زمان شناکردن شد. البته دوز ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم بنفسه معطر قوی‌تر از دوزهای ۱۰۰ و ۲۰۰ میلی‌گرم بر

را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد از آن آزمون FST انجام گرفت.

۳- گروه دریافت کننده دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر: در این گروه، ۲۴ سر موش به ترتیب: دوزهای ۵۰، ۱۰۰، ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم عصاره را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد، آزمون FST صورت گرفت.

گروه‌های آزمون TST

۱- گروه نرمال کنترل منفی (یا نرمال سالین): در این گروه عسر موش، نرمال سالین را با دوز ۱۰ ml/kg دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد از آن، آزمون TST صورت گرفت.

۲- گروه‌های کنترل مثبت: در این گروه ۱۲ سر موش به ترتیب: فلوکستین (۲۰ mg/kg) و ایمی‌پرامین (۳۰ mg/kg) را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد از آن، آزمون TST انجام گرفت.

۳- گروه دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر: در این گروه ۲۴ سر موش به ترتیب: دوزهای ۵۰، ۱۰۰، ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم عصاره را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد، آزمون TST صورت گرفت.

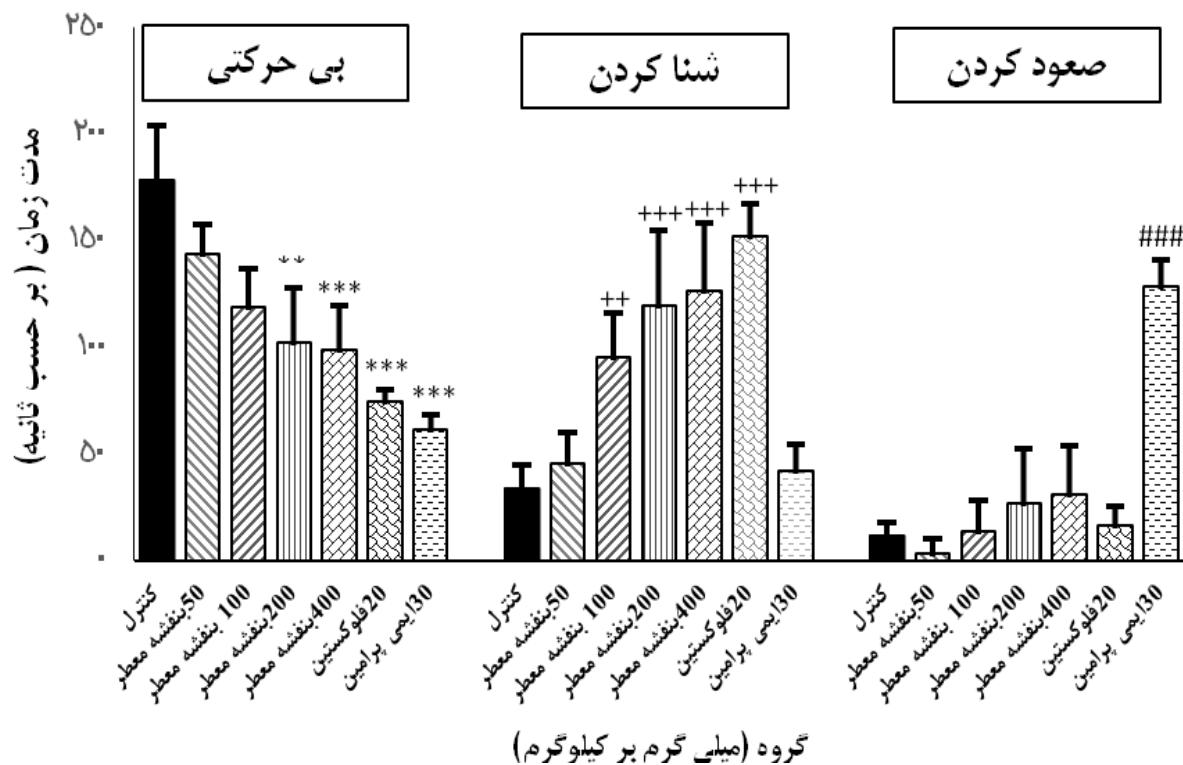
گروه‌های آزمون OFT

۱- گروه نرمال کنترل منفی (یا نرمال سالین): در این گروه عسر موش نرمال سالین را با دوز ۱۰ ml/kg را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد از آن آزمون OFT صورت گرفت.

۲- گروه‌های کنترل مثبت: در این گروه ۱۲ سر موش به ترتیب: فلوکستین (۲۰ mg/kg) و ایمی‌پرامین (۳۰ mg/kg) را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد از آن آزمون OFT انجام گرفت.

۳- گروه دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر: در این گروه ۲۴ سر موش به ترتیب: دوزهای ۵۰، ۱۰۰، ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم عصاره را دریافت نموده و ۳۰ دقیقه بعد، آزمون OFT صورت گرفت.

در این مطالعه، اساس انتخاب تمام دوزهای مصرفی و

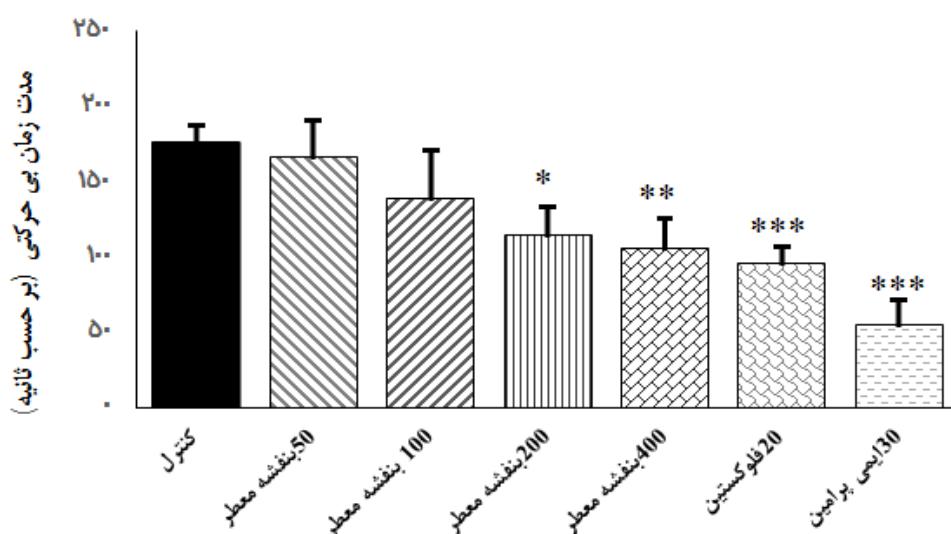

نمودار ۱ - مقایسه دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر (IMP)، فلوكستین (Flx) و ایمیپرامین (Ipx) بر زمان بی حرکتی، زمان شناکردن و زمان صعود کردن با استفاده از آزمون شنای اجباری در طی عدیقه. ** و ***: بهترتب برابر با $P<0.01$ و $P<0.001$ در مقایسه با گروه کنترل برای مدت زمان بی حرکتی، ++ و +++ بهترتب برابر با $P<0.01$ و $P<0.001$ در مقایسه با گروه کنترل برای مدت زمان شناکردن و #### برابر $P<0.001$ در مقایسه با گروه کنترل برای مدت زمان صعود کردن. نتایج به شکل Mean±SEM بیان شده است.

مخالف بنشه معطر (۱۰۰ تا ۴۰۰ میلی گرم بر کیلوگرم)، فلوكستین (۲۰ میلی گرم بر کیلوگرم) و ایمیپرامین (۳۰ میلی گرم بر کیلوگرم) در مقایسه با گروه کنترل سبب کاهش مدت زمان بی حرکتی شد. در این بین، ایمیپرامین قوی تر از فلوكستین و دوز ۴۰۰ میلی گرم بر کیلوگرم عصاره قوی تر از بقیه دوزها سبب کاهش مدت زمان بی حرکتی شد؛ ولی با این وجود تفاوت معنی داری بین آنها وجود نداشت ($P>0.05$) (نمودار ۱).

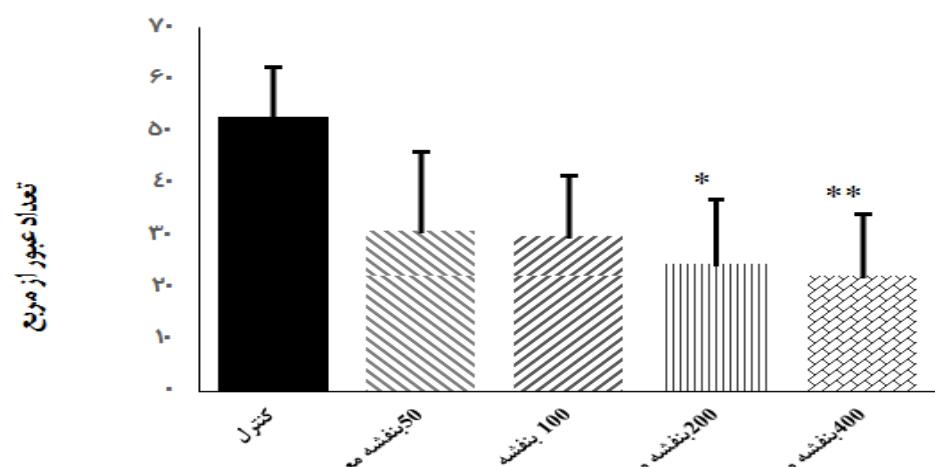
نتایج تأثیر فلوكستین، ایمیپرامین و دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر بر مدت زمان بی حرکتی در آزمون TST در موش سوری نی:

نتایج نشان داد که همچون آزمون FST، دوزهای

گروه (میلی گرم بر کیلوگرم)

نمودار ۲- مقایسه دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر (VO)، فلوکستین (Flx) و ایمپرامین (IMP) بر زمان بی حرکتی با استفاده از آزمون معلق ماندن دم در طی ۶ دقیقه. ** و *** به ترتیب برابر با $P < 0.01$ و $P < 0.001$ در مقایسه با گروه کنترل برای مدت زمان بی حرکتی. نتایج به شکل Mean $\pm$ SEM بیان شده است.

گروه (میلی گرم بر کیلوگرم)

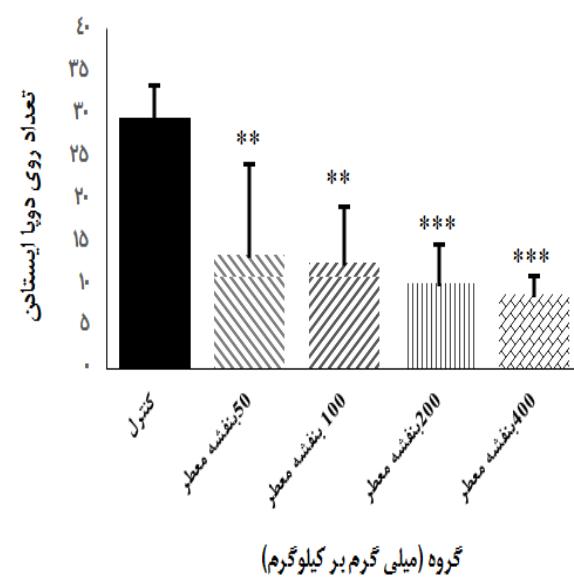
نمودار ۳- مقایسه دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر (VO: Viola odorata) بر تعداد عبور از مربع با استفاده از آزمون جعبه باز در طی ۵ دقیقه. * و ** به ترتیب برابر با $P < 0.05$ و $P < 0.01$ در مقایسه با گروه کنترل برای عبور از مربع. نتایج به شکل Mean $\pm$ SEM بیان شده است.

همان آزمون‌های TST، FST و OFT در موش سوری نر بود.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر کاهش بی‌حرکتی در هر دو آزمون FST و TST می‌شود؛ از طرفی دوزهای ۱۰۰ تا ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم این عصاره به صورت معنی‌داری سبب افزایش مدت‌زمان شناکردن می‌شود؛ ولی مدت‌زمان شناکردن توسط هیچ‌کدام از دوزهای این عصاره به طور معنی‌داری افزایش نیافتند. فلوکستین نیز به عنوان یک داروی رفرانس و مشابه سایر یافته‌ها سبب کاهش بی‌حرکتی، افزایش شناکردن و افزایش غیر معنی‌دار در صعودکردن می‌شود. ایمی‌پرامین نیز مشابه سایر یافته‌ها سبب کاهش بی‌حرکتی، افزایش صعودکردن و افزایش غیرمعنی‌دار در شناکردن می‌شود (۱۶). در همین راستا مطالعات مختلف نشان داده‌اند که داروهای ضد افسردگی که به طور انتخابی سبب مهار بازجذب نوراپینفرین می‌شوند (مثل ایمی‌پرامین)، باعث کاهش مدت‌زمان بی‌حرکتی و افزایش مدت‌زمان صعودکردن می‌شوند که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد. از طرفی داروهای مهارکننده انتخابی سروتونین (مثل فلوکستین)، سبب کاهش مدت‌زمان بی‌حرکتی و افزایش معنی‌دار شناکردن بدون افزایش زمان صعودکردن می‌شوند (۱۶). نتایج مطالعه حاضر نیز اثراتی شبیه فلوکستین را نشان داد؛ به طوری که در مطالعه حاضر به دنبال مصرف دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر؛ بی‌حرکتی کاهش و شناکردن و صعودکردن افزایش غیر معنی‌داری داشت.

نتایج همچنین نشان داد که بنفسه معطر سبب کاهش تعداد عبور از مربع و روی دو پا ایستادن در آزمون جعبه باز می‌شود. البته این اثر دال بر اثرات ضد اضطرابی و آرام‌بخشی این عصاره می‌باشد. همسو با این یافته‌ها، مطالعه منادی و رضایی نیز اثر آرام‌بخشی بنفسه معطر را گزارش نمود (۱۴). همسو با یافته‌های مطالعه حاضر، Saleem و همکاران

تأثیر دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر بر تعداد عبور از مربع (Number of crossing) و روی دو پا ایستادن (Number of rearing) در آزمون جعبه باز: نتایج نشان داد که تنها دوزهای ۲۰۰ و ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم بنفسه معطر سبب کاهش تعداد عبور از مربع (نمودار ۴) و تعداد روی دو پا ایستادن (نمودار ۴) در مقایسه با گروه کنترل شدند. در این بین، دوز ۴۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم بنفسه معطر همچون آزمون‌های قبلی، قوی‌تر از همه (دوزها) سبب کاهش تعداد عبور از مربع و تعداد روی دو پا ایستادن در آزمون جعبه باز گردید؛ با این وجود تفاوت معنی‌داری بین آنها دیده نشد ($P>0.05$) (P>0.05).

نمودار ۴ - مقایسه دوزهای مختلف عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر (VO: *Viola odorata*) بر تعداد روی دو پا ایستادن با استفاده از آزمون جعبه باز در طی ۵ دقیقه. ** و *** بهترتبیب برابر با $P<0.01$ و $P<0.001$ در مقایسه با گروه کنترل برای روی دو پا ایستادن. نتایج به شکل Mean±SEM بیان شده است.

بحث

هدف مطالعه حاضر، مقایسه اثر ضد افسردگی عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر در مدل‌های حیوانی افسردگی یا

از این یافته‌ها، همسو با نتایج مطالعه حاضر Karim و همکاران (۲۰۱۸) در مطالعه خود اثر ضد افسردگی سه مشتق فلاونوئیدی جداسده از بنفسه معطر را گزارش نمودند. آنها مشخص نمودند که ۵ و ۷ دی‌هیدروکسی-۳-۶-دی‌متونکسی فلاون (5,7-Dihydroxy-3,6-dimethoxyflavone)، ۵ و ۷ و ۴-تری‌اکسی-۳ و ۵ در متونکسی‌فلاون (5,7,4-trihydroxy-3,5,dimethoxyflavone) و ۵ و ۷ و ۴-تری‌هیدروکسی-۳-فلاون (5,7,4-trihydroxy-3-methoxyflavone)، از اثر ضد افسردگی برخوردار می‌باشند. آنها نشان دادند که این سه فلاونوئید جدا شده، با مکانیسم سروتونرژیک اثر ضد افسردگی خود را به جای می‌گذارند؛ به عبارت بتر، گیرنده‌های سروتونینی این فلاونوئیدها دخیل هستند. در تأیید این یافته و در بررسی نوروشیمیایی مغز موش‌های تیمارشده با این سه فلاونوئید، مقدار سروتونین در مغز آنها در مقایسه با گروه کنترل افزایش یافته و از سوئی به دنبال مصرف توأم آنها با مهارکننده سنتز سروتونین (4-Chloro-DL-phenylalanine) pCPA مقدار سروتونین مغز کاهش یافته است (۲۴).

از سویی مطالعات نشان داده‌اند که ترکیبات آنتی‌اکسیدان، از اثرات ضد افسردگی برخوردار می‌باشند؛ به عبارتی آنتی‌اکسیدان‌ها سبب مهار بازجذب سروتونین (5HT) می‌شوند (۹). به عنوان مثال، مطالعه Scapagnini و همکاران اثر آنتی‌اکسیدانی داروهای ضد افسردگی (مثل فلوکستین) را گزارش نمودند (۲۵). در این راستا ابراهیم‌زاده و همکاران نیز خواص آنتی‌اکسیدانی بنفسه معطر را گزارش نمودند (۲۳). این یافته‌ها همسو با یافته‌های مطالعه حاضر، دال بر تأثیر احتمالی سیستم سروتونرژیک در اثرات ضد افسردگی عصاره هیدرو الکلی بنفسه معطر می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج مطالعه حاضر، چنین به نظر می‌رسد که

(۲۰۱۱) نیز در مطالعه خود گزارش نمودند که عصاره آبی گیاه Channastriatus fillet به واسطه خاصیت آرام‌بخشی سبب کاهش تعداد عبور از مربع و روی دو پا ایستادن در آزمون جعبه باز می‌شود (۱۷).

بررسی‌های فیتوشیمیایی اخباری و همکاران بر روی بنفسه معطر، وجود ترکیبات متعددی از جمله: سیکلوتیدها^۱، فلاونوئیدها^۲، آکالولئیدها^۳ و تری‌ترپن‌وئیدها^۴ را گزارش نمود (۱۸). یکی از مهمترین ترکیبات موجود در ساختمان این گیاه، Methyl β-D-galactoside ایستاد که البته تأثیری بر روی افسردگی و یا بروز اثرات ضد افسردگی ندارد. لینولئیک‌اسید، از جمله ترکیبات دیگر مهم گیاه بنفسه معطر است که به میزان بالایی در این گیاه وجود دارد. مطالعه Blondeau و همکاران در سال ۲۰۰۹، خواص ضد افسردگی اسیدلینولئیک را مشخص نموده است (۱۹). در تأیید یافته‌های مطالعه حاضر، SII در مطالعه خود نشان داد که لینولئیک‌اسید موجود در امگا ۳ و امگا ۶ با مکانیسم سروتونرژیک اثرات خود را القاء می‌کند (۲۰). یکی دیگر از اسیدهای چرب می‌توان به اسید پالمیتیک^۵ اشاره نمود که به مقدار زیادی در بنفسه معطر یافت می‌شود. فلاونوئیدهایی همچون روتین^۶ و ویولاتین^۷ نیز به مقدار زیادی در بنفسه معطر یافت می‌شود. مطالعات قبلی اثرات ضد افسردگی و آنتی‌اکسیدانی روتین را گزارش نموده‌اند (۲۱). در همین راستا و موافق با یافته‌های مطالعه حاضر، نشان داده‌اند که روتین یکی از اجزای اصلی هوفاریقون یا گل راعی (*Hypericum perforatum*) بوده که از اثر ضد افسردگی در آزمون شنای اجباری برخوردار می‌باشد (۲۲). ابراهیم‌زاده و همکاران، در مطالعه خود اثر آنتی‌اکسیدانی ویولاتین را نیز گزارش نموده‌اند (۲۳). گذشته

¹ Cyclotides

² Flavonoids

³ Alkaloids

⁴ Triterpenoids

⁵ Palmitic acid

⁶ Rutin

⁷ Violatin

احتمالاً ترکیبات موجود در عصاره هیدروالکلی بنفسه معطر با مکانیسم سروتونرژیک سبب بروز اثر خدّ افسردگی و آرامبخشی می‌شود. البته با این حال جهت تعیین مکانیسم دقیق نیاز به مطالعات بیشتر و جداسازی اجزای گیاه و بررسی تاثیر هر یک از آنها بر روی افسردگی می‌باشد.

تضاد منافع

نویسنده‌گان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تضاد منافعی در

پژوهش حاضر وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

این مقاله، برگرفته از پایان‌نامه دکتری حرفه‌ای دامپزشکی آقای ژیوار شافعی با کد ۱۰۳۱۰۵۰۱۹۵۱۰۰۵ بوده

منابع:

- 1- Kaplan B, Sadock VA. Mood disorders. 8thed . Lippincott: Williams & Wilkins; 1998.
- 2- Brigitte B. Pathophysiology of depression and mechanisms of treatment. Dialogues Clin Neurosci. 2002; 4(1): 7-20.
- 3- Elhwuegi AS. Central monoamines and their role in major depression. Prog Neuropsychopharmacol Biol Psychiatry. 2004; 28(3): 435-51.
- 4- Zhang ZJ. Therapeutic effects of herbal extracts and constituents in animal models of psychiatric disorders. Life Sci. 2004; 75(14): 1659-99.
- 5- Jafarpoor N, Abbasi-Maleki S, Asadi-Samani M, Khayatnouri MH. Evaluation of antidepressant-like effect of hydroalcoholic extract of Passiflora incarnata in animal models of depression in male mice. J HerbMed Pharmacol. 2014; 3(1): 41-5.
- 6- Abbasi-Maleki S, Bekhradi R, Asgharpanah J, Abbasi Maleki F, Maleki Ahanghari N. Antidepressant effect of aqueous and hydroalcoholic extracts of Lavandula officinalis in forced swim test and tail suspension test in male mice. Arak Med Uni J. 2013; 16(78): 65-75. [Persian]
- 7- Shahamat Z, Abbasi-Maleki S, Mohammadi Motamed S. Evaluation of antidepressant-like effects of aqueous and ethanolic extracts of Pimpinella anisum fruit in mice. Avicenna J Phytomed. 2016; 6(3): 322-8.
- 8- Abbasi-Maleki S, Mousavi Z. Hydroethanolic extract of Carthamus tinctorius induces antidepressant-like effects: modulation by dopaminergic and serotonergic systems in tail suspension test in mice. Iran J Basic Med Sci. 2017; 20(9):1063-73.
- 9- Abbasi-Maleki S, Bakhtiaran A, Nikoui V. Involvement of the monoaminergic system in the antidepressant-like effect of the crude extract of Mentha piperita (Lamiaceae) in the forced swimming test in mice. Synergy. 2017; 5(Pt 1): 21-8.
- 10- Vishal A, Parveen K, Pooja S, Kannappan N, Kumar S. Diuretic, laxative and toxicity studies of Viola odorata aerial parts. Pharmacologyonline. 2009; 1: 739-48.
- 11- Siddiqi HS, Mehmood MH, Rehman NU, Gilani AH. Studies on the antihypertensive and antidyslipidemic activities of Viola odorata leaves extract. Lipids Health Dis. 2012; 11: 6.
- 12- Porsolt RD, Bertin A, Jalfre M. Behavioral despair in mice: a primary screening test for antidepressants. Arch Int Pharmacodyn Ther. 1977; 229(2): 327-36.
- 13- Steru L, Chermat R, Thierry B, Simon P. The tail suspension test: a new method for screening antidepressants in mice. Psychopharmacology. 1985; 85(3): 367-70.

- 14- Monadi A, Rezaie A. Evaluation of Sedative and Pre-Anesthetic Effects of *Viola odorata* Linn. Extract Compared With Diazepam in Rats. Bull Env Pharmacol Life Sci. 2013; 2(7): 125-31.
- 15- Antil V, Kumar P, Kannappan N, Diwan A, Saini P, Singh S. Evaluation of the analgesic activity of *Viola odorata* aerial parts in rats. J Nat Pharm. 2011; 2(1): 24-5.
- 16- Detke MJ, Rickels M, Lucki I. Active behaviors in the rat forced swimming test differentially produced by serotonergic and noradrenergic antidepressants. Psychopharmacology (Berl). 1995; 121(1): 66-72.
- 17- Saleem AM, Taufik Hidayat M, Mat Jais AM, Fakurazi S, Moklas M, Sulaiman MR, et al. Antidepressant-like effect of aqueous extract of Channa striatus fillet in mice models of depression. Eur Rev Med Pharmacol Sci. 2011; 15(7): 795-802.
- 18- Akhbari M, Batooli H, Kashi FJ. Composition of essential oil and biological activity of extracts of *Viola odorata* L. from central Iran. Nat Prod Res. 2012; 26(9): 802-9.
- 19- Blondeau N, Nguemeni C, Debruyne DN, Piens M, Wu X, Pan H, et al. Subchronic alpha-linolenic acid treatment enhances brain plasticity and exerts an antidepressant effect: a versatile potential therapy for stroke. Neuropsychopharmacol. 2009; 34(12): 2548-59.
- 20- Su KP. Biological mechanism of antidepressant effect of omega-3 fatty acids: how does fish oil act as a 'mind-body interface'? Neurosignals. 2009; 17(2): 144-52.
- 21- Vukics V, Kery A, Bonn GK, Guttman A. Major flavonoid components of heartsease (*Viola tricolor* L.) and their antioxidant activities. Anal Bioanal Chem. 2008; 390(7): 1917-25.
- 22- Nöldner M, Schötz K. Rutin is essential for the antidepressant activity of *Hypericum perforatum* extracts in the forced swimming test. Planta Med. 2002; 68(7): 577-80.
- 23- Ebrahimzadeh MA, Nabavi SM, Nabavi SF, Bahramian F, Bekhradnia AR. Antioxidant and free radical scavenging activity of *H. officinalis* L. var. *angustifolius*, *V. odorata*, *B. hyrcana* and *C. speciosum*. Pak J Pharm Sci. 2010; 23(1): 29-34.
- 24- Karim N, Khan I, Abdelhalim A, Khan A, Halim SA. Antidepressant potential of novel flavonoids derivatives from sweet violet (*Viola odorata* L): Pharmacological, biochemical and computational evidences for possible involvement of serotonergic mechanism. Fitoterapia. 2018; 128: 148-61.
- 25- Scapagnini G, Davinelli S, Drago F, De Lorenzo A, Oriani G. Antioxidants as antidepressants: fact or fiction?. CNS Drugs 2012; 26(6): 477-90.